

Türkiye'nin AB'ye üye olmamasının fırsat maliyetleri nelerdir?

Açık Toplum Vakfı olarak, 9 Mayıs Avrupa günü vesilesi ile, Türkiye'nin AB'ye üye olmamasının fırsat maliyetine yönelik bir fikir egzersizi olarak düşündüğümüz *The Cost of No EU – Turkey: Four Views* başlıklı bir çalışma hazırlamış bulunuyoruz.

Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne yaklaştıkça daha açık bir toplum olduğuna inandığımız için Türkiye'nin AB üyeliği ile yakından ilgileniyoruz. Aynı şekilde, Avrupa Birliği'nin Türkiye'yi üye olarak kabul etmeye hazır olduğu noktada, Birliğin açık toplum değerlerinin güçleneceğine; Türkiye'nin üyesi olduğu bir Avrupa Birliği'nin dünyada açık toplum değerlerini savunma konusunda daha güçlü bir konuma kavuşacağına inanmaktayız.

Ancak 2009 yılına geldiğimiz noktada, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyeliği konusunda Türkiye'deki ve Avrupa'daki siyasi kararlılığın eriyip gittiğini gördük. Bunun üzerine AB – Türkiye ilişkilerinin derinleşmesinin ve nihayetinde Türkiye'nin üyeliğinin ilgili bütün taraflar için yararlarını hatırlamak amacıyla analitik değerlendirmelerine ve entellektüel cesaretlerine itibar ettiğimiz kişilere Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üye olmamasının fırsat maliyetlerini sorduk.

Avrupa Birliği'nin eski Türkiye Büyükelçisi **Michael Lake** ile birlikte yürüttüğümüz çalışmada, İsveç Dışişleri Bakanı **Carl Bildt**; Deutsche Bank'ın Baş Ekonomisti **Norbert Walter**, Yunan PASOK Partisi'nin Uluslararası İlişkiler Sorumlusu **Paulina Lampsa** ve Boğaziçi Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü öğretim üyelerinden **Prof. Hakan Yılmaz**'ın görüşlerini bir araya getirdik. Orjinali İngilizce olan bu çalışmanın Türkçesi de önümüzdeki günlerde yayımlanacak.

Carl Bildt, Türkiye'nin daha şimdiden Amerika Birleşik Devletleri'nden sonra Avrupa Birliği'nin ikinci en önemli stratejik ortağı olduğunu savunuyor. Bildt, Avrupa'nın doğusunu gösteren kalın çizgiler çizilmiş haritaların tehlikelerine de değinerek, "Türkiye'nin eninde sonunda AB üyesi olması konusunda, ahlaki taahhüdümüz kadar, son derece ciddi stratejik çıkarlarımız da bulunuyor" görüşlerine yer veriyor.

Türkiye'nin üyeliği konusundaki kararın, Avrupa Birliği'nin başka ülkelerle işbirliğine gerçekten açık, dünyaya esin kaynağı olmak isteyen ve yumuşak güce sahip bir Birlik mi olacağı, yoksa içine kapanık bir Birlik mi olacağı sorusuna verilecek cevaba bağlı olduğu tespitini yapan Carl Bildt, iki ay sonra AB dönem Başkanlığını üstlenecek İsveç'in eski Başbakanı ve şimdiki Dışişleri Bakanı.

Avrupa'daki Türkiye'nin AB üyeliği tartışmalarına değinen **Norbert Walter** makalesinde, Türklerin yeniden Viyana kapılarına dayanacağından ve Batı'nın düşüşe geçeceğinden korkan muhafazakar sabit fikirlilerin kendilerini Batı uygarlığını kurtaracak son savaşçılar zannettiğini söylerken, "**Etrafımızdaki dünya her zamankinden daha da hızlı dönerken, fiyatı ne olursa olsun statüskoyu korumanın ve Avrupa'yı bir müzeye dönüştürmenin bedelini kaldıramayız...** Bize düşen, daha ziyade önümüze çıkan tarihi bir fırsatın, AB'yi daha büyük bir siyasi ve iktisadi güçle donatma, yeni pazarlar açıp yeni müttefikler edinme, AB'ye taze bir kan getirme ve bunu sürdürme fırsatının

sunduğu potansiyel meydan okumaları değerlendirip, muhtemelen kabul etmektir...” görüşlerine yer veriyor. “Ahde vefa” ilkesinin Avrupa kültürünün bir parçası olduğunu hatırlatan Walter ayrıca, **Fransa’nın, tam üyeliğe sebebiyet verecekleri gerekçesiyle çeşitli fasılların açılmasını engelleme kararının, en köklü uluslararası davranış kurallarına ters düştüğünü** belirtiyor.

Türkiye AB ilişkilerine, Türkiye Yunanistan ilişkileri ve Kıbrıs sorunu çerçevesinden bakarak Türkiye’nin üyeliği için istikrarlı bir Doğu Akdeniz politikası önerisinde bulunan **Paulina Lampsa**, Yunanistan ve Kıbrıs açısından, yüzünü Avrupa’dan çevirmiş bir Türkiye’nin, ne yapacağı kestirilemez ve tehlikeli bir komşu olacağına dikkat çekerek **“Yunanistan, Kıbrıs ve AB’yi bir kazan-kazan senaryosuna götürebilecek tek yol, istikrarlı ve güvenli bir Doğu Akdeniz bölgesi için yeni bir stratejik vizyon taahhüdünden geçmektedir”** görüşlerini vurguluyor.

Yorgo Papandreu’nun Yunan siyasi kültürünü ve Türkiye’ye yönelik düşmanlık duygularını değiştirmek için çok çalışmak zorunda kaldığını anlatan Lampsa, Karamanlis hükümetinin tutuk ve geleneksel tavrını eleştiriyor. **Lampsa, Türk-Yunan ilişkilerini ve Kıbrıs sorununu kullanarak genişleme sürecini baltalamaya hazır AB hükümetleri olduğuna da dikkat çekiyor.**

Hakan Yılmaz, “Avrupa’nın Değişen Paradigmalarında Türkiye’nin Yeri” başlıklı yazısında Soğuk Savaş sonrası dönemin, Türkiye’deki siyasi rejim ve toplumsal kültürle Avrupa’dakinin yeniden eşzamanlı hale gelişi için “post-modern” bir fırsat penceresi yarattığını belirtiyor: **“Avrupa kültürü, tamamlanıp bitmiş değil, hala inşa sürecinde olan bir yapıdır. Dolayısıyla Türk kültürü de sona ermiş, tamam olmuş bir binaya taşınmak isteyen bir yabancı gibi değil, halen devam etmekte olan bir inşaata, onun çimentosunun karışımı, mimarisi, dekorasyonu ve sakinleri gibi konularda kendi fikirlerini ileri sürecektir bir komşu gibi görülmelidir.** Bu nedenle, hem Avrupalıların, hem de Türklerin Avrupa kültürüne ve Türk kültürünün onun içindeki yerine ait görüşleri kanıtlanmış olgular olarak değil, öznel “anlatılar” olarak değerlendirilmelidir. Bu bağlamda, Avrupa kültürü değişken ve dinamik bir kurgu, “Avrupa nerede başlayıp nerede biter?” ve “Avrupalı kimdir?” gibi temel sorulara verilen cevapların birbiriyle yarıştığı bir arena olarak kabul edilmelidir. Türkiye’nin Avrupa kültürüne katkısı bu bakışla yola çıkmalı ve bu arenaya farklı “anlatılar”la girmeli, bu kurgunun oluşumuna kendine ait, kendi “özgün” anlatılarıyla katılmalıdır. **Bu, bir iki siyasi liderin geçersiz kılamayacağı ya da yasaklayamayacağı kadar büyük ve dinamik bir süreçtir.”**

Bilindiği gibi 9 Mayıs, Avrupalı siyasetçi ve düşünür Robert Schuman’ın, 1950 yılında “Birleşik Avrupa” fikrini gündeme getirdiği tarih olması nedeniyle, bu barış, refah ve özgürlükler projesinin muhasebesinin yapıldığı ve ileriye doğru hedeflerin belirlendiği bir anma günü. Açık Toplum Vakfı olarak önümüzdeki yıllarda da 9 Mayıs’larda Türkiye’nin AB üyeliğinin her iki taraf için de önemine inanan Avrupalıların ve Türklerin fırsat maliyeti konusundaki görüşlerini bir araya getirmeyi sürdürerek, bu çabalara katkıda bulunmayı amaçlamaktayız.